

Södertälje kommun

Beslut för gymnasieskola med introduktionsprogram

efter tillsyn i Täljegymnasiet
beläget i Södertälje kommun

Tillsyn i Täljegymnasiet

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Södertälje kommun under vintern 2015. Täljegymnasiet besöktes av Skolinspektionen den 14 - 16 april 2015.

Måluppfyllelse och resultat

Av Skolverkets nationella statistik (SIRIS) framgår att 83 procent av eleverna på ekonomiprogrammet som våren 2014 fick ett avgångsbetyg (betygssatt i minst 2500 poäng) fick gymnasieexamen. Andelen för riket ligger på 91 procent. Motsvarande andel när det gäller skolans elever på naturvetenskapsprogrammet är 96 procent (riket 95 procent) och på samhällsprogrammet 93 procent (riket 91 procent).

Den genomsnittliga betygspoängen för elever med avgångsbetyg våren 2014, ligger enligt SIRIS, genomgående något lägre jämfört med riket. Lägst poäng har eleverna som går på ekonomiprogrammet. Dessa elever har en genomsnittlig betygspoäng på 12,7 jämfört med rikets 14,4.

Eftersom skolan under de senaste åren genomgått flera organisationsförändringar finns i SIRIS inget underlag för en jämförelse av kunskapsresultaten över tid.

När det gäller studiero och efterföljande av skolans ordningsregler visar Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen på låga resultat. Detta bekräftas också i intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsoteam samt skolledning.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Föreläggande	2016-01-29
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande	2016-01-29
3. Arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet och introduktionsprogram (om yrkesprogram och/eller introduktionsprogram finns vid skolenheten)	Ingen brist konstaterad	
4. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
5. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande	2016-01-29
6. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande	2016-01-29
7. Styrning och utveckling av verksamheten	Föreläggande	2016-01-29

I kolumnen "Typ av ingripande" anges den allvarligaste formen av ingripande Skolinspektionen har meddelat inom det arbetsområde som granskats.

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionens tillsyn visar på brister i skolans arbete med studiero. Vid samtliga intervjuer som Skolinspektionen genomfört på Täljegymnasiet med elever och personal, ges en bild av att studieron är bristfällig eller till och med mycket bristfällig. Samma bild framträder genom de svar som den pedagogiska personalen har lämnat i Skolinspektionens enkät. Denna bild bekräftades även vid flera av de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomförde under tillsynen. Vissa lektioner präglades av en orolig studiemiljö där flertalet elever sysslade med annat än att följa lärarens undervisning. Skolinspektionen

bedömer att den bristande studieron försvårar arbetet med att bedriva en god undervisning och försämrar elevernas möjlighet att nå kunskapskraven. Eftersom skolan uppvisar låga kunskapsresultat för ett antal elever är det mycket viktigt att den bristande studieron åtgärdas. Rektorn uppger i kompletterande intervjuer att det har vidtagits flera åtgärder för att komma tillrätta med den bristande studieron.

I Skolinspektionens tillsyn framkommer också brister i skolans arbete med att individanpassa undervisningen efter elevers olika behov. Av tillsynen framgår att inte alla lärare i tillräcklig utsträckning anpassar undervisningen efter varje elevs behov och förutsättningar så att alla elever ges möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

I skolan finns ett stort antal elever som inte uppnår kunskapskraven för lägst godkänt betyg i ett eller flera ämnen. Samtidigt visar Skolinspektionens utredning att det finns brister i Täljegymnasiets arbete med särskilt stöd eftersom alla elever inte ges det särskilda stöd de är i behov av och att rutinerna för att fastställa behov av särskilt stöd brister. Också elevhälsans arbete behöver präglas av tydliga rutiner när det gäller arbetet med särskilt stöd och det behöver utarbetas åtgärdsprogram för elever när en utredning visar att de behöver särskilt stöd. Mot bakgrund av elevernas låga kunskapsresultat ser Skolinspektionen det som angeläget att huvudmannen förbättrar förutsättningarna för eleverna att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling.

Vidare finns det brister i Täljegymnasiets systematiska kvalitetsarbete. Skolan har ett dokumenterat systematiskt kvalitetsarbete i vilket skolan har identifierat ett antal brister i verksamheten och beslutat om utvecklingsåtgärder. Skolinspektionen kan dock konstatera att det i skolans senast dokumenterade kvalitetsarbete saknas uppföljning, analys och förslag till åtgärder för att förbättra studieron och arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram i Täljegymnasiet. Det är också svårt att se att fokus i det systematiska kvalitetsarbetet är hur eleverna ska ges möjlighet att nå de nationella målen. Detta är ytterligare en brist som behöver åtgärdas.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Södertälje kommun att senast **den 29 januari 2016** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de examensmål som gäller för det nationella program som eleven läser. Undervisningen ska utformas och genomföras så att alla elever, såväl på nationella program som på introduktionsprogram, ges möjligheter att nå samtliga kunskapskrav inom de ämnen som eleven läser, det vill säga såväl i gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen, ämnen inom inriktningar och fördjupningsämnen.

I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper, intressen och lärstilar och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Södertälje kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen; Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.1. Kunskaper)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Lärarna ska i sin undervisning ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.

Motivering till bedömning av brist

I skollagen anges att det i utbildningen ska tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Vidare framgår att alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och i sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Av läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 11) framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga.

Tillsynen i Täljegymnasiet visar att undervisningen inte alltid genomförs så att hänsyn tas till varje elevs behov, förutsättningar, erfarenheter eller så att alla elever ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Många av de elever som Skolinspektionen intervjuat uppger att lärarna fokuserar sin undervisning mot E-nivå, det vill säga godkänd nivå. Flera elever uppger att de inte får hjälp av läraren att nå ett högre betyg. *"Lärarna förväntar sig att man är sämre än man är"* uppger en elev. Ett flertal elever uppger att lärarna inte räknar med att de kan uppnå A-nivå. Någon elev uppger att en del lärare säger att deras skyldighet är att eleverna ska ges möjlighet att nå betyget E, men inte mer.

Skolinspektionen konstaterar att det förekommer en stor variation mellan lärarna hur väl de kan anpassa undervisningen efter elevernas behov och förutsättningar samt att ge eleverna utmaningar. Flera av de lärare som intervjuats menar att de, för att få en fungerande studiesituation i klassrummet, måste fokusera på elevgruppen som betygmässigt ligger på de lägre betygsnivåerna. Om läraren försöker ta undervisningen till högre nivåer blir de elever som inte kan följa med i undervisningen stökiga och då flyttas lärarens fokus till att upprätthålla studieron istället. Flera lärare uttrycker att de skulle ha förutsättningar att ge eleverna utmaningar om de kunde dela upp klasser eller ha två lärare i klassrummet samtidigt.

Rektorn uppger vid kompletterande intervju att hon, genom att tillsätta en enhetschef, har frigjort tid för sig själv att genomföra lektionsobservationer, bland annat i syfte att identifiera utvecklingsområden i undervisningen och behov av kompetensutvecklingsinsatser.

Sammanfattningsvis visar utredningen att, trots att Skolinspektionen även ser exempel på välfungerande lektioner, alla lärare inte anpassar undervisningen i tillräcklig utsträckning, så att alla elever ges möjlighet att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Lärarna behöver i större utsträckning arbeta på ett sådant sätt så att eleverna får utmaningar och stimuleras till att nå så långt som möjligt enligt utbildningens mål.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom Täljegymnasiet inte uppfyller de krav som följer av föreskrifterna som gäller för verksamheten, föreläggs Södertälje kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer ska anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Detta avser också samtliga ämnen som eleven läser, det vill säga såväl gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen, ämnen inom inriktningar och fördjupningsämnen. Det kan också omfatta undervisning som är förlagd till arbetsplats (APL). Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avgöra lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Södertälje kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd.(3 kap. 8-9 §§ skollagen; Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)
- När det gäller särskilt stöd följs insatta åtgärder upp och utvärderas. (3 kap. 9 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. Bristerna kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Anmäla till rektorn om det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås trots att extra anpassningar har getts i den ordinarie undervisningen.
- Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation.
- Samråda med elevhälsan i arbetet med att ge särskilt stöd, om det inte är uppenbart obehövligt.
- Ge elever särskilt stöd om utredningen visar att de behöver det.
- Utarbeta åtgärdsprogram för elever som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses, när åtgärderna ska följas upp och utvärderas samt vem som är ansvarig för åtgärderna och utvärderingen.
- Utvärdera beslutade särskilda stödåtgärder och intensifiera eller förändra stödet om en utvärdering visar att åtgärderna inte har gett önskvärd effekt.

Motivering till bedömning av brist

Av skollagen framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Det särskilda stödet ska ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

I skollagen anges vidare att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses, när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen.

I Skolverkets allmänna råd med kommentarer – Arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram (SKOLFS 2014:40, s. 24) anges att det är rektorn som ansvarar för att det finns tydliga och fungerande rutiner på skolenheten för vad som gäller när lärare, övrig skolpersonal, elever eller elevers vårdnadshavare uppmärksammar att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Rektorn har ett ansvar för att se till att personalen känner till och följer de här rutinerna. Det är viktigt att det kontinuerligt förs en dialog mellan rektorn, lärare och övrig skolpersonal så att rektorn får den information om en elevs eventuella behov av särskilt stöd som hon eller han behöver för att kunna ta sitt ansvar.

Av tillsynen framkommer att alla elever inte får det särskilda stöd som de behöver. Dessutom framkommer att det finns brister i rutinerna för elevhälsans delaktighet i arbetet med särskilt stöd. Vidare framkommer att skolan inte utarbetar åtgärdsprogram för alla de elever som är i behov av särskilt stöd.

Skolinspektionen har tagit del av ett antal betygskataloger från höstterminen 2014. Av dessa dokument framgår att det i de flesta klasser finns ett stort antal elever med betyget F, det vill säga underkänt betyg. Exempelvis finns det en klass i årskurs 3 med 29 elever där 12 elever har sammanlagt 25 F-betyg. I en klass i årskurs 2 med 22 elever finns 14 elever som sammanlagt har 24 F-betyg. Trots att ett så stort antal elever har många icke godkända betyg finns i skolan endast ett fåtal åtgärdsprogram för elever som fått betyget F.

Vid intervju med lärare framkommer att rutinerna för när extra anpassningar övergår till särskilt stöd är otydliga. Några lärare menar att om det efter en tid med extra anpassningar fortfarande finns risk att en elev inte kommer att få godkänt betyg så ges en F-varning till eleven. Därefter blir eleven aktuell på en klasskonferens, som genomförs ett par gånger per termin, vid vilken skolledningen och elevhälsan deltar. Om det under klasskonferensen framkommer att eleven har stora problem så blir mentorn, enligt intervjuade lärare, uppmanad att göra en pedagogisk utredning tillsammans med undervisande lärare. Denna utredning skickas sedan till rektorn. Oftast får inte lärarna någon återkoppling om vad som därefter sker med elevärendet, uppger en lärare. *"Åtgärderna tar rektorn hand om. Vi lärare skriver inte åtgärdsprogram"*. Nästan samtliga lärare som intervjuats menar att det finns elever i skolan som inte får det särskilda stöd som de behöver.

I intervju med representanter för elevhälsan framkommer att det är otydligt när lärarna ska anmäla ett elevärende till elevhälsoteamet. Under de senaste åren har flera olika rutiner gällt. Periodvis har representanter från elevhälsan gått runt till arbetslagen när de har haft möten. Ibland har lärare fått komma till elevhälsan och anmäla elevärenden. Ibland har elevärenden aktualiserats när lärare träffar elevhälsans personal vid kaffeautomaten och några ärenden har kommit in via rektorn. Enligt representanter för elevhälsan behöver därför deras arbete bli mer strukturerat.

Enligt rektorn är arbetet med åtgärdsprogram och särskilt stöd ett av skolans största utvecklingsområden. I kompletterande intervjuer i oktober 2015 uppger rektorn att rutinerna för arbetet med särskilt stöd har skärpts till. Rektorn uppger att fler elever får särskilt stöd nu, men att detta fortfarande är ett utvecklingsområde.

Av Skolinspektionens utredning framgår att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Alla elever som behöver särskilt stöd får inte detta. Elevers behov av särskilt stöd utreds inte tillräckligt skyndsamt när eleven, trots extra anpassningar, riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Istället fortsätter lärarna många gånger att göra extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Det behövs därför tydliga rutiner för när elevärenden ska anmälas till elevhälsoteamet, vilket enligt uppgift från rektorn nu håller på att skapas. Skolan uppvisar också brister i arbetet med att utarbeta åtgärdsprogram. Rektorn behöver därför säkerställa att elevhälsans arbete präglas av tydliga rutiner när det gäller arbetet med särskilt stöd, att bristerna i arbetet med åtgärdsprogrammen rättas till och att det utarbetas åtgärdsprogram för elever när en utredning visar att de behöver särskilt stöd.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom Täljegymnasiet inte uppfyller de krav som ställs på arbetet med särskilt stöd föreläggs Södertälje kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Det kan därmed också avse miljöer utanför skolan men som ingår i skolans verksamhet, exempelvis på arbetsplats (APL). Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Södertälje kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Vidta åtgärder så att alla elevers skolmiljö präglas av studiero.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Av förarbeten till skollagen framgår bland annat följande. En av de viktigaste förutsättningarna för att barn och ungdomar ska kunna inhämta och utveckla kunskaper och värden är en trygg och stimulerande lärandemiljö. Det förebyggande arbetet är centralt. Det är skolans, och ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. En viktig förutsättning för detta är att elever, lärare och annan personal känner ett gemensamt ansvar och har respekt

för varandra i skolan samt att skolan även involverar elevernas vårdnadshavare i arbetet med att skapa gemensamma utgångspunkter för en trygg skolmiljö. (Prop. 2009/10:165 s. 319-320).

Under tillsynen framkommer att skolmiljön i Täljegymnasiet inte präglas av studiero.

Enligt elever som intervjuats är det ofta stökigt under en del lektioner. *"På vissa lektioner är det som en djurpark"*, uppger en elev. *"Lärarna borde skicka ut elever från lektionen när de stör, men oftast gör inte lärarna det, eftersom det då ofta blir tjafs"* uppger en annan elev. *"Flera gånger har det hänt att läraren istället lämnar lektionen"*. Ytterligare en annan elev berättar att det finns grupper av elever som inte har någon respekt för lärarna och att det finns lektioner då flera elever bara går runt i klassrummet och stör.

Enligt elevhälsoteamet är det mycket oroligt på en del lektioner och detta drabbar framför allt de elever som har stödbehov. Det är också oroligt och stökigt i en del gemensamma utrymmen. Flera representanter för elevhälsan menar att lärarnas ledarroll behöver förstärkas och att lärarna behöver stöttning i detta arbete.

Enligt lärare finns det några exceptionellt stökiga grupper av elever och skolan har stängt av några av eleverna. En annan lärare uppger att det skiljer sig mycket mellan olika klasser och olika program. I en klass kan det ta flera minuter att få tyst i klassen och få eleverna att göra det de ska.

Rektorn uppger att hon är medveten om att det inte råder en tillfredsställande studiero på alla lektioner i Täljegymnasiet.

Eftersom alltför få elever besvarade Skolinspektionens enkät till elever i årskurs 2 redovisas inget resultat till Skolinspektionen. I Skolinspektionens enkät till den pedagogiska personalen håller cirka hälften av lärarna inte med om att det är en god studiemiljö på skolan. Fyra av tio lärare håller med om att en stor del av undervisningstiden tas upp av att upprätthålla ordning i klassrummet.

Under tillsynen gör Skolinspektionen ett antal lektionsobservationer. Under ett par av dessa lektioner är studieron mycket bristfällig. Flera elever går runt och stör. Ett antal elever sitter och knappar på sina telefoner och en annan grupp elever sitter och pratar högt och störande om helt andra saker än det som läraren försöker gå igenom. En elev sitter och leker med en gästgärdare. Endast ett fåtal av eleverna är fokuserade på lärarens undervisning. Med anledning av bristerna i studieron beslutar Skolinspektionen att göra ett oanmält tillsynsbesök några veckor efter den genomförda tillsynen.

Oanmält tillsynsbesök den 6 maj 2015

Skolinspektionen observerar under detta besök både lektioner med studiero där det pågår ett lärande men också lektioner med varierad studiero. Under ett flertal av de observerade lektionerna är studieron bristfällig. Skolinspektionen ser under lektionsobservationerna exempel på att ett antal elever använder mobiltelefoner eller läsplattor till sådant som inte har med undervisningen att göra. Under flera lektioner stör eleverna undervisningen på olika sätt, exempelvis genom att prata högt med varandra eller gå omkring i klassrummet och prata med klasskamrater som sitter en bit bort.

Kompletterande intervju med rektorn 13 oktober 2015

I en kompletterande intervju med rektorn den 13 oktober 2013 uppger rektorn att skolan har vidtagit ett flertal åtgärder för att komma till rätta med studieron. Dessa omfattar bland annat ett fördjupat arbete med värdegrundsfrågor, samtal med elever och vårdnadshavare och ett så kallat tvåläraresystem. Rektorn uppger i intervjun att dessa åtgärder har utvärderats vid klasskonferenser och konstaterar att åtgärderna har bidragit till en förbättrad studiero. Rektorn uppger dock att skolan behöver fortsätta arbeta med åtgärder på området.

Skolinspektionens sammanfattande bedömning

Av Skolinspektionens utredning framgår att det råder brister avseende elevernas studiero på Täljegymnasiet. Inte minst bekräftas detta av de lektionsobservationer som Skolinspektionen genomfört. Detta bekräftas även av samtliga intervjuer med elever och personal som Skolinspektionen genomfört samt genom de svar som den pedagogiska personalen har lämnat i Skolinspektionens enkät.

Det är viktigt att den bristande studieron åtgärdas då den påverkar elevernas möjlighet att nå målen med utbildningen. Rektorn och personalen i Täljegymnasiet måste därför vidta fortsatta åtgärder för att säkerställa att alla elever får en lugn och trygg studiemiljö.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom Täljegymnasiet inte uppfyller de krav som följer av föreskrifterna som gäller för verksamheten, föreläggs Södertälje kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i

skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Södertälje kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Säkerställa att elevhälsan främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska det för eleverna i gymnasieskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande, och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Tillsynen visar att elevhälsan består av rektorn, skolsköterskan, studie- och yrkesvägledaren samt den person som innehar tjänsten som kurator. I intervju med rektorn och ledningsgruppen framgår att det vid tiden för tillsynsbesöket inte bedrivs något förebyggande och hälsofrämjande elevhälsoarbete på skolan. Elevhälsans arbete är främst åtgärdande och bedrivs efter att lärare har rapporterat om elevers svårigheter till elevhälsoteamet, där stödåtgärder för eleven diskuteras. Specialpedagogisk kompetens kan erhållas från kommunens centrala elevhälsa, men bara som handledning till personalen. Rektorn uppger att det finns en plan för elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete,

men att skolan behöver rekrytera kurator och specialpedagog för att kunna genomföra detta arbete. Enligt intervju med elevhälsan är tanken att skol-sköterskan främst ska bedriva ett förebyggande arbete. Vid tillsynstillfället har dock skolsköterskan endast arbetat två veckor vid skolan och något förebyggande arbete har inte kommit i gång.

Skolinspektionen bedömer att Täljegymnasiet saknar en elevhälsa som främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande, vilket behöver åtgärdas.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom Täljegymnasiet inte uppfyller de krav som ställs i författningarna föreläggs Södertälje kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristen avseende en elevhälsa som arbetar förebyggande och hälsofrämjande.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Analysen ska omfatta hela utbildningen och inte avgränsas till exempelvis resultat enbart i gymnasiegemensamma ämnen utan ska också omfatta uppföljning av resultat i fördjupningsämnena, från lärande som sker på arbetsplats (APL) och undervisning på introduktionsprogram. Förbättringsåtgärder kan exempelvis vara att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Södertälje kommun inte uppfyller författningsskraven avseende att:

- Rektorn följer upp skolenhetens resultat samt trygghet och studiero. Uppföljningen genomförs i relation till de nationella målen och dokumenteras. (1 kap. 4 §, 4 kap. 4–6 §§ och 5 kap. 3 § skollagen; Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen beslutar rektorn om nödvändiga utvecklingsåtgärder, och dokumenterar de beslutade åtgärderna. (4 kap. 4–7 §§ skollagen; Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)

- Rektorn planerar för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomför dessa. Planeringen och åtgärderna dokumenteras. (4 kap. 4–7 §§ skollagen; Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. Bristerna kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Följa upp skolenhetens resultat samt resultatet av arbetet med trygghet och studiero.
- Utifrån en analys av det som framkommer i uppföljningen besluta om nödvändiga utvecklingsåtgärder och dokumentera de beslutade åtgärderna.
- Planera för genomförandet av utvecklingsåtgärder och genomföra dessa.
- Planeringen och åtgärderna ska dokumenteras.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska rektorn vid varje skolenhet ansvara för att utbildningen systematiskt och kontinuerligt planeras, följs upp och utvecklas. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Det systematiska arbetet ska dokumenteras.

Enligt Skolverkets allmänna råd "Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet" (SKOLFS 2012:98) innebär ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete att arbetet ska bedrivas strukturerat och uthålligt med fokus på en långsiktig utveckling. Varje huvudman och skolenhet måste därför hitta sina former och rutiner för kvalitetsarbetet. Utgångspunkten är alltid densamma, att identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen. Om det vid uppföljning av verksamheten kommer fram att det finns brister i verksamheten ska huvudmannen, enligt skollagen, se till att nödvändiga åtgärder vidtas.

Tillsynen visar att det finns brister i skolans arbete med att på skolnivå följa upp och analysera orsakerna till de låga kunskapsresultaten och den bristande studieron.

Beslut

2015-10-28

17 (21)

Dnr 43 - 2014:8525

Skolinspektionen har tagit del av skolans dokumenterade systematiska kvalitetsarbete för läsåret 2013/14. I dokumentet finns uppföljningar av föregående års prioriterade förbättringsområden och utvecklingsområden, bland annat arbete med så kallad infärgning och tydliga förväntningar på eleverna. I flera av beskrivningarna återkommer man till Täljegymnasiets omorganisation och att lärarna under de senaste åren kommit från flera olika Södertäljeskolor och att det har varit svårt att få verksamheten att präglas av ett gemensamt förhållningssätt. Flera byten inom skolledningen har försvårat arbetet med att få personalen att tillämpa ett gemensamt förhållningssätt. I skolans dokumenterade systematiska kvalitetsarbete som gäller läsåret 2013/2014 finns dock ingenting dokumenterat om den bristfälliga studieron i skolan eller någon uppföljning av att så många elever fått betyget F i många olika ämnen/kurser. Vidare saknas uppföljningar av skolans arbete med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram.

Enligt de lärare som intervjuats sker muntlig och ibland skriftlig uppföljning av resultaten inom respektive ämne. Lärarna har också i ämnesgrupper försökt analysera orsakerna till resultaten och även funderat ut förbättringsåtgärder. Enligt vissa lärare har detta arbete dokumenterats och överlämnats till den tidigare rektorn. Andra lärare säger att lärarnas diskussioner om resultat och förbättringsåtgärder inte på ett systematiskt sätt skrivits in i den så kallade SKA-planen (Planen för systematiskt kvalitetsarbete). Någon gemensam diskussion kring uppföljning på skolnivå har inte förekommit. Rektorn har vid tillsynstillfället arbetat på skolan i tre veckor och har enligt egen uppgift ännu inte full vetskap om vad de så kallade SKA-planerna från respektive ämnesgrupp innehåller.

Sammanfattningsvis framkommer att det i Täljegymnasiet finns dokumentation över skolans systematiska kvalitetsarbete men att större fokus behöver läggas på i vilken omfattning skolans elever når de mål som finns för utbildningen. Eftersom det under tillsynen framkommit att det finns otydligheter kring skolans arbete med särskilt stöd är det särskilt viktigt att det systematiska kvalitetsarbetet omfattar uppföljningar av skolans arbete med särskilt stöd. Det är också av yttersta vikt att huvudmannen och rektorn snarast följer upp och analyserar den bristande studieron i syfte att identifiera åtgärder som kan bidra till en förbättrad studiero och därmed också ett bättre lärande.

Enligt Skolinspektionens mening är bristerna i skolans systematiska kvalitetsarbete en förklaring till att det kan finnas allvarliga brister på centrala områden – framförallt avseende studieron på skolan, elevernas kunskapsresultat och särskilt stöd– utan att de ansvariga på skolan vidtagit några åtgärder. Den avsaknad av kännedom om verksamheten som det bristfälliga systematiska

kvalitetsarbetet gett upphov till innebär också att skolan saknat, och alltfjämt saknar, möjligheter att sätta in nödvändiga åtgärder där de behövs. Skolan saknar alltså verktyg för att säkerställa att verksamheten bedrivs utifrån kraven i skollagen och andra författningar.

Motivering till föreläggande som ingripande

Eftersom Täljegymnasiet inte uppfyller de krav som följer av föreskrifterna som gäller för verksamheten, föreläggs Södertälje kommun att vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Övriga arbetsområden

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Arbetsplatsförlagt lärande, grundläggande behörighet och introduktionsprogram (om yrkesprogram och/eller introduktionsprogram finns vid skolenheten)

Skolan ska se till att elever på yrkesprogram får den utbildning de har rätt till avseende arbetsplatsförlagt lärande (APL) och möjlighet att nå grundläggande behörighet. APL är en central del i all yrkesutbildning, då denna ska bidra till att eleven utvecklar såväl yrkeskunskaper som en yrkesidentitet. För elever som läser i huvudsak skolförlagd utbildning ska APL motsvara minst 15 veckor av den samlade utbildningstiden och för elever som är lärlingar ska APL motsvara minst 50 % av utbildningen. Skolan ska ha kvalitetssäkrat arbetsplatsen så att eleven har reell möjlighet att nå de kunskaper som eleven är avsedd att uppnå på arbetsplatsen, exempelvis att skolan avtalat med arbetsplatsen om vilka delar av det centrala innehållet på en eller flera kurser som ska behandlas. Skolan ska också följa upp att så sker. Handedaren är en central aktör, och behöver förutom kunskaper inom yrket också ha kunskaper om de mål som eleven ska uppnå och bedömas gentemot så att eleverna får adekvata arbetsuppgifter utifrån detta.

Att eleverna ges möjlighet till fortsatta studier på högskolenivå är en central rättssäkerhetsfråga. Det är dock inte tillräckligt att eleverna ges en teoretisk möjlighet att uppnå grundläggande behörighet utan skolan bör också göra det praktiskt möjligt för eleverna, ex. genom att undvika schemakrockar.

För introduktionsprogrammen finns inga nationellt fastställda programstrukturer eller examensmål, utan utbildningen ska utformas så att eleven förbereds för vidare studier eller etablering på arbetsmarknaden. Ett centralt instrument i denna planering är elevens individuella studieplan. Eleven ska, utifrån sina behov, få en utbildning som uppfyller introduktionsprogrammets syfte så att elevens mål med utbildningen kan uppnås.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Detta gäller alla elever, oavsett om de går ett högskoleförberedande program, yrkesprogram eller introduktionsprogram. Detta avser samtliga ämnen som eleven läser, det vill säga såväl gymnasiegemensamma ämnen som programgemensamma ämnen, ämnen inom inriktningar och fördjupningsämnen.

Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själva upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. I de fall eleven har haft hela eller delar av kurser förlagda till arbetsplats (APL) ska bedömning av detta ingå i den samlande bedömningen.

Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

På Skolinspektionens vägnar

Lotta Hedén
Beslutsfattare

Simon Törnvall
Föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Täljegymnasiet

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Täljegymnasiet

Täljegymnasiet är en kommunal gymnasieskola som ligger centralt belägen i Södertälje. I skolan finns tre högskoleförberedande nationella program, ekonomiprogrammet, naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet. På skolan finns också introduktionsprogrammet individuellt alternativ, där cirka 60 elever studerar. På de nationella programmen studerar sammantaget cirka 450 elever. I skolan finns också fyra nationellt godkända idrottsutbildningar för basket, fotboll, ishockey och innebandy samt International Baccalaureate (IB). Inom IB studerar cirka 55 elever.

Skolan leds av rektor som började sin anställning i början av februari 2015. Formellt finns två biträdande rektorstjänster i skolan men på grund av sjukskrivning respektive föräldraledighet är dessa tjänster vid tiden för tillsynen istället bemannade av tre lärare som på deltid är förordnade som utvecklingsledare. Rektor tillsammans med dessa tre utvecklingsledare samt verksamhetsansvarig för introduktionsprogrammet (Gryningsskolan) utgör skolans ledningsgrupp.